

LUOMU YHTEISKUNNASSA JA KULUTTAJIEN VALINNOISSA

Tiedekulma 23.04.2018

Luomukuluttajat vaihtoehtoisissa ruokaverkostoissa

Minna Mikkola
HY Ruralia-instituutti

HELSINGIN YLIOPISTO

Luomukuluttaja vaihtoehtoisissa verkostoissa

- Talous monimuotoistuu!
- ‘Luomu’ viittaa yhteiskuntaan jossa luonnonmukainen tuotanto on säädeltyä markkinointia varten
- ‘Kuluttaja’ kertoo siitä että tuotanto ja kulutus ovat erillään
- ‘Vaihtoehtoiset verkostot’ tarkoittaa toimijoita joiden välille rakentuu keskinäisiä, toiminnallisia yhteyksiä
- Yhteinen tavoite tulla toimeen luomuravinnon avulla
- Uudenlaisissa verkostoissa jäsenten keskinäiset suhteet ja käytännöt poikkeavat valtavirran markkinataloudesta
- Millaisia ovat jäsenten keskinäiset taloudelliset suhteet, miten nämä verkostot toimivat ja miten ne vaikuttavat yhteiskuntaan?

Karl Polanyi ja talouden merkitys

- Talous on 'todellista' (substantive) ja 'muodollista' (formal)
- 'Todellinen' merkitys johtuu siitä että ihmisen elämä (toimeentulo) riippuu sekä luonnosta että kanssaihmisistä
- "The substantive meaning of economic derives from man's dependence for his living upon nature and his fellows." (Polanyi, 1957/1985/2001)
- Institutionaalisia muotoja muitakin kuin nykyinen markkinatalous jossa (lähes) kaikki toimeentuloon tarvittava on ostettava markkinoilta (The Great Transformation, 1944)
- Markkinahintojen lisäksi 'todellinen' talous sisältää vaihdon muotoina myös jakamistalouden, sovitut hinnat ja vastavuoroisuuden
- Vaihtoehtoisissa verkostoissa taloudella usein 'todellinen' merkitys

Talouden muotoja ja niiden organisoitumisen tapoja

Muoto Orga- nisaatio	Markkina- hinta	Sovittu hinta	Jakamis- talous	Vasta- vuoroisuus
Kaupan ketjut	X			
Riippumaton ruokakauppa		X		
Ruokapiirit		X		X
Viljelyryhmät/ kaupunkiviljely		X		X
Siirtolapuutarhat		X		
Oma tuotanto ja kulutus			X	X

Esimerkki kaupan ketjun markkinatarjonnasta

Vaihtoehtoisten verkostojen luomutalous: Riippumaton ruokakauppa

- Esimerkkikauppa myy luomua ja 'sertifioimatonta luomua'
- Lähiruokaa, kotimaista tuotantoa ja jonkin verran tuontituotteita
- Suppeahko valikoima 'esivalittuja' tuotteita tarjonnan mukaan
- Kauppias tuntee sekä tuottajat että asiakkaat
- Sosiaalinen ja taloudellinen verkosto jossa hinnat sovitaan
- Kohtuullinen toimeentulo tuottajalle ja kauppiaalle
- Mahdollisuus riippumattoman kaupan verkoston kasvuun

Esimerkki riippumattoman lähiluomuruokakaupan tarjonnasta

Vaihtoehtoisten verkostojen luomutalous: Ruokapiirit

- Malli angloamerikkalaisista yhteiskunnista – ‘Community Supported Agriculture’ (CSA)
- Toimii muodostamalla yhteisön jossa viljelijä(t) ja jäsenet sopivat tuotannosta, sen määrästä ja hinnasta sekä sitoutuvat pitkäkestoiseen taloudelliseen suhteeseen ja maatalouden riskeihin
- Jäsenet voivat ottaa vastuuta logistiikasta tai sopia sen hoitamisesta
- Suomessa tunnettu REKO (Rejäl Konsumtion) jossa mainittu jopa 200 000 jäsentä kautta maan eri piireissä
- Tilaukset Facebookin kautta ja syntymässä myös ‘alustatalous’

Vaihtoehtoisten verkostojen luomutalous: Viljelyryhmät

- Kaupunkiviljelyssä julkinen toimija antaa maapohjan käyttöön muodollista vuokraa vastaan
- Maaseudulla luomuviljelijäryhmä tuottaa toiselle ryhmälle tai jalostajalle raaka-ainetta – voi järjestäytyä osuuskunnaksi
- Ryhmillä sovitut hinnat ja mahdollinen vastavuoroisuuden periaate
- Berliinissä puistoa muutettu biodynaamiseksi viljelyalueeksi josta vuokrataan osuuksia ja yritys tukee kaupunkilaisten viljelyä
- Berliinissä biodynaaminen leipomo joka maksaa viljelijäryhmän jäsenelle kunkin investointitarpeen mukaan
- Suomessa viljelijäryhmä tuottaa luomurehua luomumaitoa tuottavalle ryhmälle vastavuoroisesti sovituilla hinnoilla

Inhaber:

Dipl.-Ing. Max von Grafenstein

Telefon: 030-231-868-70

E-Mail: mvg (at) bauerngarten.net

Kaupunkiviljely-yritys Bauerngarten in Berlin

<http://www.bauerngarten.net>

Vaihtoehtoisten verkostojen luomutalous: Siirtolapuutarhat

- Vanha ilmiö jonka historia 1700- ja 1800- lukujen alusta Englannissa ja Saksassa, uusia puutarhoja perustetaan
- Julkinen toimija kaavoittaa ja vuokraa alueen siirtolapuutarhayhdistykselle
- Alueella mökkejä ja pieni viljelypalsta (esim. 250 – 500 m²) ja mahdollisuus yöpyä ympärivuotisesti
- Ei sadon myyntiä
- Suomessa n. 60 puutarhaa ja 6 000 jäsentä
- Sovitut hinnat julkisena tukena arvokkaalle toiminnalle
- Mahdollisuus kasvilajien monimuotoisuuden tukemiseen esim. Maatiainen ry.

1900-luvun alussa perustettu siirtolapuutarha Ruskeasuolla

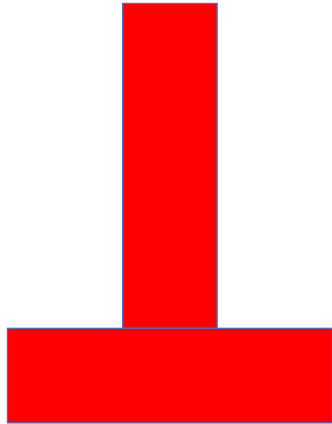

Kuva: https://fi.wikipedia.org/wiki/Ruskeasuon_siirtolapuutarha

Vaihtoehtoisten verkostojen luomutalous: Oma tuotanto ja kulutus

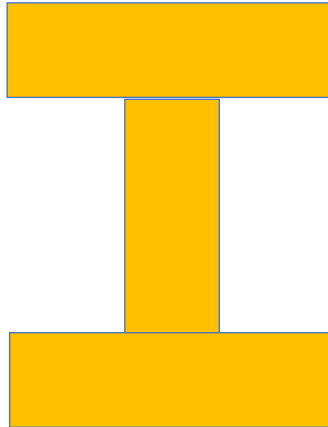
- Suomessa melko yleinen toimintatapa
- Marjat, kala ja riista tyypillisiä ruoka-aineita
- Edustaa ruokajärjestelmän alkeisyksikköä, 'alkusolua'
- Auttaa sulkemaan 'metabolista kuilua' luonnon ja ihmisen välillä
- Case Pohjois-Suomesta jossa viljelijä tuottaa omalla tilallaan (lähes) kaiken tarvitsemansa ilman koneita ja lannoitteita
- Kokemusten kautta opittu tuottamaan sitä mikä kasvaa ja ravitsee
(Pöntinen, P. ja Kokkola, J. 2013. Lantun varassa, Suomen Kuvalehti 39, s. 32-39)
- Voimakas jakamistalous ja vastavuoroisuus perheen sisällä

Kysyntälähtöinen
ruokaketju

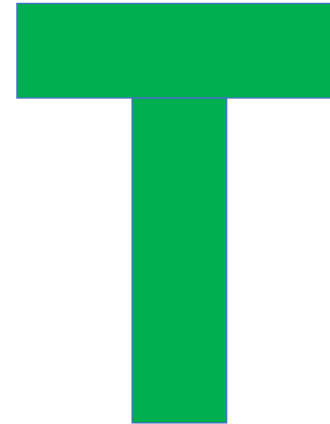
Tavoite:
Miellytetään
kuluttajaa

Neuvotteleva
ruokaketju

Tavoite:
Etsitään yhdessä
kestäviä ratkaisuja

Tarjontalähtöinen
ruokaketju

Tavoite:
Kulutetaan
tuotannon mukaan

Ruokaketjun vaihtoehtoisia toimintamalleja

Vaihtoehtoisten verkostojen tulevaisuus

- Verkostot voimakkaassa ja moniulotteisessa kehitysvaiheessa
- Verkostoissa 'todellisen talouden' monimuotoisia piirteitä kuten sovittuja hintoja, jakamistaloutta ja vastavuoroisuutta ja luontoon sopeutumista
- Verkostoissa tarjontalähtöisyyttä, oppimista ja neuvottelevaa otetta
- 'Lähisosiaalisia' verkostoja – sosiaalisten suhteiden kautta konkreettinen työ välittyy verkostoissa toisten hyväksi ilman markkinahintoja
- IT:n ja alustatalouden mahdollisuudet avautuvat
- Talouden muotojen lisäksi organisoitumisen tavat keskeisiä
- 'Todellinen talous' tasapainottaa markkinatalouden heilahteluja
- Mahdollisuus ruokajärjestelmän kestävyyttä tukevaan monimuotoiseen muutokseen olemassa

Kiitos järjestäjille, kuulijoille ja keskustelijoille!